

Regeringskansliet
Klimat- och
näringslivsdepartementet
10333 Stockholm

Antaget yttrande över Remiss KN2025/01478 - Ändamålsenliga säkerhets- och strålskyddskrav för utvinning och anrikning av kärnämnen

Vadstena kommun har givits möjlighet att som utpekad remissinstans yttra sig över KN2025/01478 - Ändamålsenliga säkerhets- och strålskyddskrav för utvinning och anrikning av kärnämnen. Nedan följer kommunens synpunkter.

Syftet med de lagförändringar som föreslås i promemorian från Klimat- och näringslivsdepartementet är att förenkla utvinning av uran i Sverige. Detta följer av lagrådsremissen ”Förbudet mot utvinning av uran tas bort”. Vadstena kommun har ingenting att erinra mot Sveriges behov av att öka förmågan att producera elektricitet, men kommunen vänder sig emot att detta ska kunna ske på bekostnad av andra samhälls- eller riksintressen.

De föreslagna förändringarna i Lag om kärnteknisk verksamhet (1984:3) och Lag om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor (2010:950) innebär att brytning av uran, oavsett brytningsform, inte längre klassas som kärnteknisk verksamhet i juridisk mening. Genom att omklassificera brytning av uran kan regelverket om tillåtighetsprövning kringgås. En tillåtighetsprövning av regeringen förutsätter idag att kommunfullmäktige i berörd kommun tillstyrkt den aktuella utvinningen. Promemorian förslag innebär således att tillstyrkan från kommunfullmäktige inte längre behövs för utvinning av exempelvis uran. Detta vänder sig Vadstena kommun emot. Ett sådant förfarande står i strid mot, vilket promemorian också noterar, det kommunala självstyret.

Om promemorians förslag till lagförändringar blir verklighet från 1 juli 2026 innebär det att kommunernas möjlighet att ta ett geografisk områdesansvar samt utöva planmonopol påverkas negativt. Kommunernas enda möjlighet att påverka markutnyttjandet kommer då att vara via översikts- och detaljplaner. Av promemorian framgår dock att:

Ett område som innehåller fyndigheter av kärnämne kan pekats ut som riksintresse. Sådana områden ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra utvinningen av dessa kärnämnen (3 kap. 7 § miljöbalken). Om en kommuns beslut om en detaljplan innebär att ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses ska läns-

styrelsen överpröva och upphäva kommunens beslut (11 kap. 11 § plan- och bygglagen). Regeringen har även möjlighet att förelägga en kommun att inom en viss tid anta, ändra eller upphäva en detaljplan om det behövs för att tillgodose ett riksintresse (11 kap. 15 § plan- och bygglagen).

Detta är ytterligare sätt för staten att kringgå det kommunala självstyret. Genom att peka ut någonting som riksintresse ges ett statligt intresse förtur över lokala och/eller regionala intressen och prioriteringar. Länsstyrelsen eller ytterst regeringen har därmed möjlighet att överpröva och upphäva kommunernas detaljplaner i de fall då de står i strid med ett riksintresse.

I Vadstena kommun präglas det geografiska området av Östgötaslätten, en av landets så kallade kornbodar med högproduktiv jordbruksmark. Området är och kommer fortsatt att vara en mycket viktig del av Sveriges livsmedelsförsörjning. Detta gör, enligt Vadstena kommuns mening, Östgötaslätten till ett påtagligt samhällsintresse förknippat med stora värden.

Under stora delar av jordbruksmarken på Östgötaslätten, och så även i Vadstena kommun, återfinns ett omfattande område av alunskiffer. Alunskiffer innehåller bland annat uran, vilket gör att utvinning av uran skulle kunna bli aktuellt i Vadstena kommun. Här ligger en potentiell intressekonflikt där Vadstena kommun, givet promemorians förslag, i reell mening inte skulle kunna neka utvinning av uran inom kommunens geografiska område.

Till detta tillkommer att mer än hälften av Vadstena kommuns geografiska område omfattas av riksintresse för kulturmiljövård, se karta nedan.

Vadstena kommun är väl medveten om samhällets behov av energi, men vi menar att varken utvinning av råmaterial, anrikning eller energiproduktion kan ske utan att stor

Vadstena kommun

592 80 Vadstena BESÖKSADRESS Klosterledsgatan 35 TEL 010-234 70 00 FAX 0143-151 90

E-POST vadstena.kommun@vadstena.se WEBB www.vadstena.se

hänsyn tas till eventuella intressekonflikter. Bör energiproduktion värderas högre än livsmedelsproduktion eller kulturmiljövård? Ska riksintressen alltid ha företräde trots stora samhälleliga konsekvenser på framförallt lokal nivå? Svaren på frågorna är inte givna, men att tro att problemen försvinner genom att kringgå och kringskära det kommunala självstyret är enligt vår mening fel väg att gå.

Vadstena kommun motsätter sig därför bestämt att de föreslagna förändringarna i lag om kärnteknisk verksamhet (1984:3) och Lag om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor (2010:950) genomförs.

Peter Karlsson (M)

Kommunstyrelsens ordförande

Vadstena kommun